

konvencija S.N.P.J. danes odprta

Delegatov je prišlo že prvi teden. Poverilni odsek delu že v soboto; reševal zadeve spornih delegatov.

konvencije vesti

Delegatov se odpre deseta konvencija Slovenske narodne podporne jednote, ki se bo odprla v soboto, 22. maja, v hotelu Cankar formalno zborovanje in ena prvih na dnevnem redu bo poročila o delu poverilnega odseka glede delegatov. Poverilni odsek, ki ga po pravilih imenuje konvencija, bo predenjo k delu, je imel sejo v soboto; reševal je slučajne delegatov, katerih je šestnajst. V soboto je imel tudi gl. porotni odsek. Delegatov od zunaj so v Chicago že v četrtek, v pa jih je bilo tu že okrog pet. Drugi so prišli v soboto večina v nedeljo, ko so močne delegacije iz Pennsylvanije, Ohia in drugih krajev.

poverilnem odseku so sledeče:

Erznožnik, Red Lodge, Mont.
Zvanut, St. Louis, Mo.
Mrmolja, Cleveland.
Dermota, Sygan, Pa.

Glavni zapisnik konvencije izhajati v sredo, ko izide prvi teden na šestnajstih straneh kateri bodo objavljena poročila odbornikov. Potem bo izhajal dnevno, če konvencija potrdi ta sklep gl. upr.

Glavni konvencije sta Zupančič iz Chicaga in I. Montez iz Clevelanda.

delegata je pripravljena kuhinja na oglu 27. ulice So. Central Park ave., dva vzhodno od konvencije. Jedila servirana tri-ina dan.

konvencija priredba je do zvečer v jedrini dvo-igralsko osebo dramskega kluba št. 1 JSZ uprizorila "Mrak" v treh dejanjih.

glavni listi, ki so doslej poročili 10. redno konvencijo, so: Enakopravnost, Narodna Glasilo KSKJ v Chicagu, Proletarec v Chicagu in v Milwaukeeju.

poročila o zvišovanju mezde

zgodu, zapadu in severozapadu

Okla. — Rudarjem v Evans-Wallower Lead zvišali mezdo za 25c na štiri tisoč rudarjev je afek-

nessen, Pa. — American & Tin Plate Company je anila, da bo 22. maja upo-1600 delavcev. Tovarna je aprta od 15. marca.

York. — Celanese kor-ija je zvišala mezdo 4000 000 delavcem v svojih to-ah v Cumberlandu, Md., za otokov.

Paul, Minn. — Tukajšnje ne najemajo delavce za iz-anje raznih pritiskov za pi-riško industrijo.

zbor

lin, 20. maja. — Na pred-ruškega premierja, fašista nga, je pruski državni zbor il, da se razpusti do leta 1. Prihodnja štiri leta bo v i vladal le Goeringov ka-

Sovjetska vlada odobra- va ameriški apel

Nemčija sprejela MacDonaldov načrt za bazo pogajanj in razorožitvena konferenca lažje diha

Washington, D. C. — Mihail Kalinin, predsednik centralnega izvrševalnega odbora sovjetov (sovjetski parlament), je v petek odgovoril Rooseveltu na njegovo mirovno poslanico. Odgovor se glasi, da ljudstvo Sovjetske unije drage volje odobrava Rooseveltov predlog za svetovni mir, kar je tudi že pokazalo s svojo mirovno akcijo. Sovjetska unija je sklenila nenapadalni pakt z več deželami in je pripravljena podpisati tak pakt tudi z ostalimi, vključno z Združenimi državami. Sovjetska unija prav tako odobrava vse praktične korake za doseg ekonomskega miru.

Zeneva, 20. maja. — Rudolf Nadolny, nemški delegat na razorožitveni konferenci, je včeraj izjavil, da Hitlerjeva vlada Nemčije sprejme MacDonaldov razorožitveni načrt za bazo pogajanj. To je načrt, ki ga je ameriški predsednik Roosevelt priporočil v svoji poslanici vsemu svetu. Zdej je na vrsti Francija, da pove, če je zadovoljna z MacDonaldovim načrtom; doslej ga je sprejela le "v načelu."

(MacDonaldov načrt določa v jedru, da se vse dežele odločno odpovejo vsakemu ofenzivnemu bojevanju in v prihodnjih petih letih se redne armade Francije, Italije in Nemčije omeje na 200.000 mož vsaka, Rusije pa na 500.000 mož; Francija in Italija dobita nekatere koncesije z ozirom na svoje kolonije.)

Z izjavo Nemčije se je precej zlegla napetost na konferenci. Italija je tudi sprejela MacDonaldov načrt v načelu, obenem pa rine v ospredje svoj načrt, na podlagi katerega bi četvero-zveza velesil (Anglija, Francija, Nemčija in Italija) jamčila za evropski mir. Francija hoče, da se varnostnemu (konzultativnemu) paktu pridruži tudi Amerika. Francija ima na svoji strani malo entento in Poljsko.

Rim, 21. maja. — Anglija, Francija, Nemčija in Italija so se danes neformalno zedinile za Mussolinijev pakt, ki jih obvezuje za deset let miru. Pakt bo morda jutri formalno predložen v Ženevi.

Senator Dietrich vidi dve strani

Gillespie, Ill. — Ko je delegacija progresivnih rudarjev šla za časa kontinentalnega kongresa do senatorja Dietricha in ga urgirala, naj se zavzame za restavriranje civilnih svobodščin v stavkovnem okrožju, ji je novi Illinoiski senator odgovoril, da sta "dve strani pri vsakem vprašanju."

"Ampak ustava pozna le eno stran," ga je zavrnil neki rudar. Dietricha je ta predrznost ujezila in je bruhal iz sebe: "O tudi ti si eden od prokletih agitatorjev!" Mnogo teh "agitatorjev" je pri zadnjih volitvah glasovalo za Dietricha.

Gary poroča o naraščajočem obratu

Gary, Ind. — Associated Press poroča, da se je 3000 delavcev vrnilo na delo v tukajšnje jeklarne zadnji teden. Tukajšnja produkcija jekla je v enem mesecu porasla od 10 na 32 odstotkov. Danes je že uposlenih 45.000 delavcev. V bližnjem Hammondu so dogotovili novo tovarno, ki stane pol milijona dolarjev. V Indiana Harborju mislijo odpreti nov plavž.

Mlekarska stavka končana

Farmarska organizacija v Wisconsinu sprejela pogoje za arbitražo

Madison, Wis. — Štrajk mlekarjskih farmarjev v Wisconsinu, ki je trajal brez malega teden dni, je bil končan zadnji petek po konferenci governerja Schmedemana in drugih državnih uradnikov z zastopniki "Milk Poola," ki je vodil stavko. Okrog 15.000 farmarjev se je udeležilo stavke, katero so spremljali ostri nemiri in spori med piketi in državno milico z deputiji vred. Več sto farmarjev je bilo aretiranih in nekaj oseb je bilo ranjenih na obeh straneh.

Omenjeni "Milk Pool" je začel štrajk proti volji Mila Rena, predsednika National Farm Holiday Association, ki je stavko odgodil za nedoločen čas. Governer Schmedeman je zahteval brezpogojno kapitulacijo, vendar se je dal pogovoriti, da se zahteve farmarjev poverijo razsodišču. Farmarji predvsem zahtevajo višjo ceno mleku.

Illinoiski kapitalist indus- trijski administrator

Tovarnar iz Molina bo vodil "partnerstvo" federalne vlade z industrijami

Washington, D. C. — V trdnem uverjenju, da bo kongres v nekaj dnevih sprejel njegov načrt za javna dela in "partnerstvo vlade z industrijami," je predsednik Roosevelt že imenoval federalnega administratorja za industrije. Imenovan je Hugh S. Johnson, tovarnar, odvetnik in bivši vojak v Molinu, Ill. Johnson je pomagal pri sestavljanju Rooseveltovega načrta in je ožji prijatelj demokratskega voditelja Bernarda Barucha v New Yorku. (Roosevelt je pozneje zanikal to vest.)

Učenjak napoveduje več bolezní

Painsville, O. — Na konferenci Y. W. C. A. je dr. Zolton Wirtschafter napovedal še več bolezní kot posledica krize. Sedanjí tempo v industriji zvišuje okupacijske bolezni, poleg tega pa je veliko število med brezposelnimi, ki so vsled nezadostne in nepravilne hrane izgubili svojo odpornost do bolezni.

"Ta situacija in pa vedno večje zanemarjanje v boju proti razmaru, ki povzročajo poklicne bolezni, tvorita inkubator za bolezni in obenem tudi polje za širjenje istih," je rekel dr. Wirtschafter.

PERSEKUCIJE RADIKALCEV POJENJAVAJO

Zvezne in državne oblasti postavljajo bolj obzirne, pravi Civil Liberties unija. Lokalne oblasti so najbolj arogantne

New York. — Letno poročilo Civil Liberties unije, ki je bilo pravkar izdano, pravi, da je bilo v zadnjem letu večje izboljšanje v področju civilnih svobodščin s strani državnih in federalnih oblasti.

Prvič po dolgih letih ni bilo nobenega jetnika radi prestopka kriminalnega sindikalizma ali upornišva. Najbolj notorični državci v tem pogledu sta bili Pennsylvanija in California, ki sta v tem poročilu dobili častno mesto. Tema državam pa so zadnje čase nasledile Illinois in Ohio, kjer so rudarji obtoženi na podlagi teh antidelavskih zakonov, ter Michigan in Iowa, kjer je "postava" lopnila po farmarjih, kar je tudi novost za deželo.

Persekucije zvezne vlade so prenehale, pravi poročilo. Radikalci in tujezemci pa tudi radikalno časopisje sedaj bolj svobodno diha, odkar je prišla na krmilo nova administracija. S kolodarja je bil vržen tudi notorični michiganski proces proti Fosterju, ki je izviral iz famozne "godne revolucije", inspirirane po justicnem departamentu pod Palmerjevim režimom.

V osmih državah je bila sprejeta zakonodaja proti injunkcijam v delavskih sporih in proti "yellow dog" pogodbam. Tudi regresivna legislativna, ki zahteva od učiteljev prisego lojalnosti, pojenja.

Kljub temu, da je splošni položaj v pogledu civilnih svobodščin dokaj boljši, je vseeno še vedno mnogo nasilja s strani oblasti. Trenutno ima država Illinois rekord v terorizmu. V južnem delu tiranizirajo progresivne rudarje po načinu baronov premoga v West Virginiji in Kentuckyju, v severnem ima pa rekord čikaška policija, ki je poleg bostonske najbrutalnejša v deželi.

Temna pega je jug, kjer ponovno vzplamtevalo plemenski boji in tudi komunizem je tabu. Za to skrbje klanovci in drugi stoprocentneži. Teh je veliko tudi v Los Angelesu, kjer se vedno vodijo oster boj proti radikalcem.

Slučaj splošnega pomena in zanimanja — Mooney-Billingsov, centralijski, scottsborski in Herndonov v Atlantí — so stare zadeve in izrastki na represivnem telesu ameriškega kapita-

Mooney premeščen iz kaznilnice

Prvič po dvanajstih letih ga je žena smela poljubiti

San Francisco, Cal., 22. maja. — Obravnava proti Tomu Mooneyju je bila preložena na jutri. San Francisco, Cal. — Nepričakovano, da niso niti njegovi najožji sorodniki nič vedeli o tem, je bil Tom Mooney zadnji petek prepeljan iz jetnišnice San Quentin v okrajne zapore v San Francisco, kjer ostane za časa njegove druge obravnave, ki se začne 22. maja, če ne bo spet odgodena ali drugače preprečena. Prepeljali so ga v avtu pod močno stražo.

Cim so njegovi sorodniki in prijatelji izvedeli za to, so takoj pohiteli k njemu v okrajno ječo. Prva je prišla njegova žena Rena in bila sta petnajet minut sama skupaj. Prvič po dvanajstih letih ga je lahko poljubila!

Mooney zahteva po svojem obrambnem odboru najstrožjo prosekucijo. Država naj predloži ves dokazilni material, kar ga ima. Oprostitev od te obtožbe ne bo spremenila njegovega statusa, vendar mu lahko pomaga do pardoniranja. Na drugi strani se državno pravdnitvo pripravlja na zavrnjenje obtožnice. Ako se to zgodi, ne bo nobene obravnave.

Green se je navdušil za "partnerski" zakon

Delavska federacija podprla Rooseveltov načrt za javna dela

Washington, D. C. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je zadnje dni indorsiral Rooseveltov načrt za javna dela in partnerstvo z industrijami. Rekel je, da on upa, da bo ta načrt lahko spravi šest milijonov delavcev nazaj na delo. Senator Wagner, ki sodeluje pri načrtu, pa nima tako velikega upanja; on misli, da bo načrt pomagal trem milijonom delavcem do dela.

Green je tudi rekel pred zborničnim odsekom, da se bo zadovoljil z "generalnim tovarnarskim kupčijskim davkom" za financiranje bondov za javna dela.

Glede davka, kakšen naj bo, glede tega financiranja se še ni zedinili, toda večina se zavzema za kupčijski davek.

lizma. Možno je, da se bodo ti slučajni pomnožili, ko se med delavstvom zopet pojavi agresivna bojevitost, za kar so znamenja že tu — stavke, ki se vedno bolj množe.

KAKO VPLIVAJO RAZMERE NA SOCIALNO ŽITJE

Clevelandski slumji so temna pega na prebivalstvu: torišče bolezni in zločinov

Cleveland, O. — (FP) — Srednjeveški nazor, da je lahko človek po lastni volji slab ali dober in da na njega ne vplivajo razmere in okoliščine, v katerih živi, je bil zopet postavljen na glavo s objavo socialne statistike tega velenesta.

Kot druga velenesta ima tudi Cleveland širok slumski predel, človeško džunglo, v kateri žive najrevnejši sloji. Kakšno je življenje v tem predelu človeške revščine in miselje, pokazuje nazorno objavljena statistika.

Ta statistika pokazuje, da imajo novorojenčki veliko manj prilike do življenja kot pa otroci rojeni v boljših stanovanjskih predelih. V slumskem distriktu umre pred letom dni starosti 120 otrok na tisoč rojstev, v boljših predelih pa le 26 na tisoč rojstev. Umrljivost med odraslimi je dvakrat tako velika v slumih kot v boljših predelih.

Slično je tudi s tuberkulozo. Od stotisoč prebivalcev jih pobere ta proletarska bolezen 120, v boljših predelih pa le 20. "Nalezljivost raste v slumih kot rjasje, ki je posejana na rodovitno polje," pravi Virginia Wing od Anti-Tuberculosis lige.

Otroci, ki v slumih uidejo smrti v zgodnjih letih, pa rastejo v atmosferi, ki je prepojena s zločinom in delikti, po katerih mladinskega sodnika Harry L. Eastmana, ki pravi, da pride pred njegovo sodišče največ mladih grešnikov iz tega džungelskega okrožja.

Po njegovem mnenju bi primerna stanovanja in pa igrališča za otroke znižala število otroških deliktov za polovico. To potrjujejo tudi številke. Na vseh tisoč otrok v tem distriktu jih pride pred sodišče 57 v starosti od 10 do 17 let. Na enako število otrok v boljših stanovanjskih distriktih pride pred sodišče le trije.

Se večji prepad pa je v zločinstvu. V osmih letih je bilo v slumskem predelu 110 umorov izven tega distrikta pa le eden.

Stanovanjske razmere so tako slabe v tem distriktu, da nočejo v njih stanovati niti "umiljenke". V slumih imajo "biznis", žive pa večinoma drugje. Iz sličnega vzroka niso v tem distriktu koncentrirane splošne bolezni, ker tudi "kljentje" večinoma žive izven slumov.

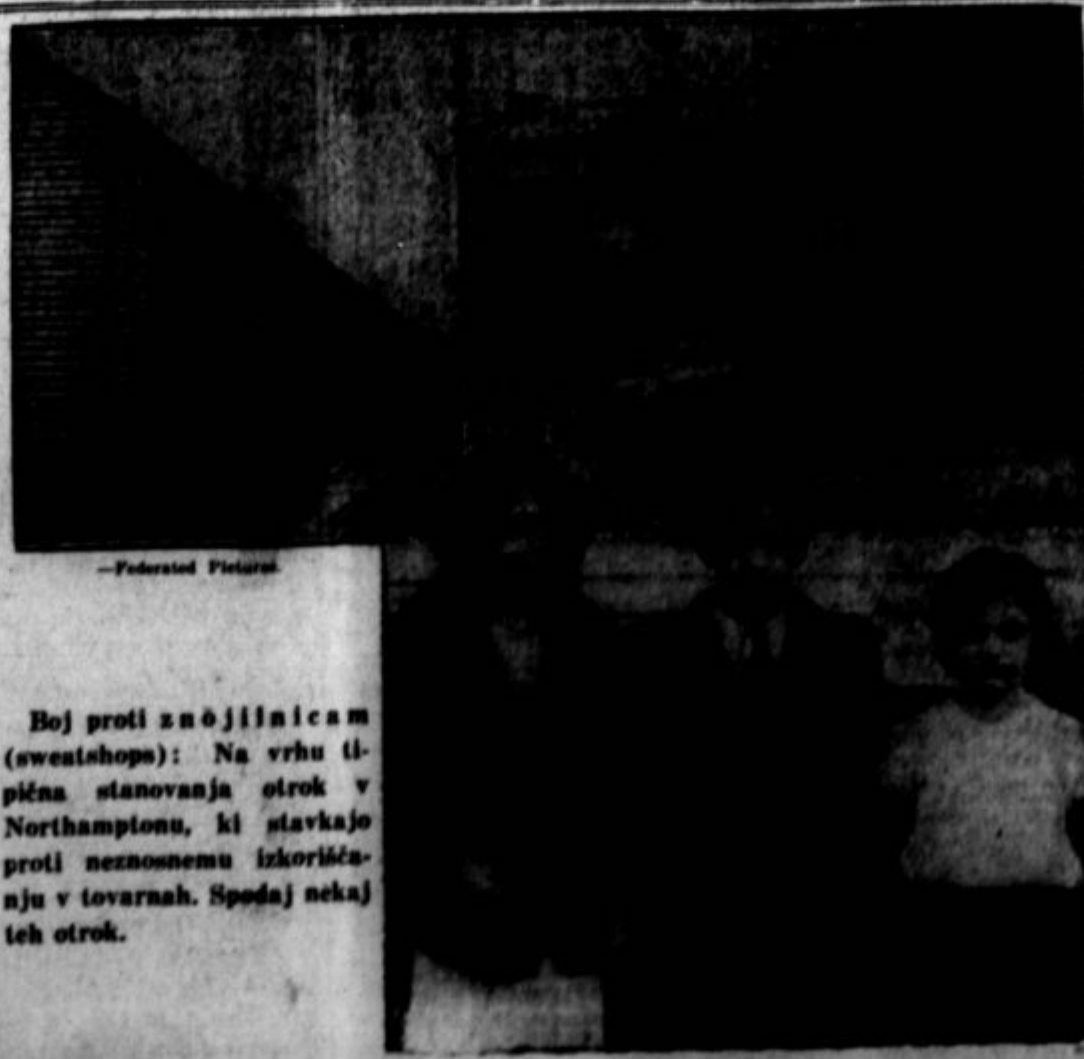
2000 jeklarskih delavcev ob delo

Cleveland, O. — Nad dva tisoč jeklarskih delavcev je bilo vršnih na industrijsko smetišče, ko je American Steel & Wire kompanija sklenila, da za stalno zapre svojo tovarno v Newburgu in preseli operacije v Lorain. Poleg te tovarne zapre tudi topilnice in koksove peči, kar pomeni, da bo nadaljnjih 1300 delavcev ob delo.

Newburška tovarna je stalno obratovala 75 let. Bila je večkrat pozorišče militantnih stavk. Lorain je kompanijsko mesto in družba dominira vse življenje.

Pričakujejo 350.000 oseb prvi dan razstave

Chicago. — Svetovna razstava bo odprta prihodnjo soboto ob desetih predpoldne in pričakujejo, da bo prvi dan navzočih 350.000 oseb — če bo lepo vreme. Vsi večji paviljoni so že gotovi, ulice in poti so skočane, vse potrebščine instalirane, restavracije so že odprte in 40 posebnih avtobusov, ki bodo vozili le po prostorih razstave, že obratuje. Otvoritev se bo izvršila z velikimi paradami in ceremonijami.

—Federated Pictures—

Boj proti znojilnicam (sweatshops): Na vrhu tipična stanovanja otrok v Northamptonu, ki stavekajo proti neznošnemu izkoriščanju v tovarnah. Spodaj nekaj teh otrok.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit SocietyNaročnina: za Zbirno dršvo (sloven
Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 za štiri leta; za Chicago in Cleveland
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za in-
ternacijo \$9.00.Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year, for
Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Člani glaslo po dogovoru. Rokopisi se ne
vrnejo. Advertni rates on agreement. Manu-
scripts will not be returned.Naslov na vas, kar ima stik s listom:
PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Datum v oglasu, na primer (April 30,
1927), poleg vsakega imena na naslovu po-
meni, da vam je s tem datumom potekla
naročnina. Posreduje jo praviloma, da se
vam list ne ustavi.

Smešen boj za Cankarja

Uvodničar v Am. Slovence
vprašuje: "Čigav je Ivan Can-
kar?" in pripoveduje, kako si ga
prijavljajo liberalci, socialisti,
svobodomislci, naturalisti in
klerikalci, pa zaključuje, da je
Cankar pripadal "vsem in nobe-
nemu".

Isti list je v par prejšnjih
člankih — v odgovoru na neko
trditve v Clevelandu, da je Ivan
Cankar umrl v avstrijski ječi,
kar je seveda neresnično — z
nekako slastjo mazal razne po-
drobnosti iz Cankarjevega za-
sebnega življenja, da je namreč
rad pil in bil je vedno natrkan,
kar mu je neposredno povzročilo
smrt itd. Z največjo slastjo pa
je članek poudarjal, da je Can-
kar imel prijatelje med duhovni
in kako ga je duhovni prijatelj
Finžgar izpovedal pred smrtjo.

V zadnjem članku je spet citi-
rano neko Cankarjevo pismo, ki
ga je pisal bratu in duhovcu
Karlu; v tem pismu je izlil svoj
srd nad liberalce. Na koncu pa
članek filozofira, kaj bi Can-
kar danes pisal o liberalcih in
kako strašno bi obsodil ljubljansko
občino, ki je prispevala dopr-
sni kip slovenski naselbin v
Clevelandu. Po mislih člankarja
bi Cankar danes takole napisal:

"Ti liberalna Ljubljana, ki si
že tako prismojena . . . da si
svojim clevelandskim papagajem
moj spomenik darovala. Če že-
rajaš svoje bore dinarje v take
reči vtikaš, mesto da bi svoje
razcapane in aestradne reveže
oblekla in nasitila, mi bo sto-
krat ljubše, da s tem odkljuješ
najbolj rdeči Milwaukee, kot ju-
jem. Sigurno me namreč socia-
listi z večjo pravico imenujejo
svojega kot liberalci. Njih prav-
da je bila vse življenje moja
pravda, dasi sem imel za njih in-
ternacionalizem in materializem
samo: Fej!"

Ako bi bil Cankar še živ, pa
naj bi mislil in pisal, kar bi ho-
tel, za gornje besede gotovo ne
bi imel nobenega povoda, kajti
spomenikov mu ne bi še nihče
naročil in postavil! Članek
sam piše v začetku, da za velike
može se vse tepe navadno šele
po njih smrti . . .

Vse to pisarjenje v Am. Slo-
vencu o Ivanu Cankarju je
"cheap" in ponizevalno za veli-
kega pisatelja in pesnika. Pa-
metni ljudje se ne brigajo, kaj
je Cankar počel v svojem pri-
vatnem življenju — kaj je jedel
in pil, koliko oprava je imel z
ženskami, kako se je izpoveda-
val itd. — kajti vse to ne pome-
ni nič; pametni slovenski ljudje
se zanimajo le za njegova dela,
ki so danes že zbrana v petnaj-
stih knjigah in samo ta dela nam
lahko povedo, čigav je Ivan Can-
kar.

Dejstvo, da je škof Jeglič po-
kupil in sežgal v svoji peči vsa
zaloga Cankarjeve prve "Ero-
tike", je jasen dokaz, da Cankar
ni bil klerikalen. To dokazujejo
Cankarjeva mnoga druga dela,
zlasti drama "Hlapec". So nje-
gova druga dela, ki spet doka-
zujejo, da Cankar ni hotel imeti
nobenega opravka z liberalci.
Njegov hlapec Jernej ni našel
pravice pri župniku, niti pri li-
beralnih advokatih.

Nikjer v njegovih delih pa ne
najdete, da bi bil obsojal socia-
liste in imel za nje svoj "fej"
kot piše članek v A. S. Vzemite
v roke 11. zvezek Cankarjevih
spisov in videli boste, na kateri

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Položaj delavstva v Pennsylvaniji

Park Hill, Pa. — Težko si je
misliti bolj reakcionarne posta-
vodaše kot je pennsylvanska.
Zborovala je nad štiri mesece in
v tem času je odobrila samo eno
predlogo v korist delavstvu, pre-
dlogo za odpravo takozvanih
"yellow dog" pogodb. Ta predlo-
ga je bila sprejeta skoro sogla-
sno, velika večina drugih pa je
bila ubita v odsekih. Tako so bi-
li poraženi zakonski ohranitvi
glede starostne penzije, minimalne
mezde, maksimalnega delovnika
44 ur na teden za ženske, proti-
evikcijam in predloga glede po-
moči lastnikom malih domov in
farm. Ubite so bile na splošno
vse predloge, ki bi na eden ali
drugi način pomagale ubogi in
v sled depresije popolnoma izčr-
pani delavski masi.

Postavodaja je pod popolno
kontrollo Mellon-Grundy-Vareje-
ve mašine. Socialistična poslanc-
a Hoopes in Wilson sta napela
vse sile, da bi zbornica glasova-
la vsaj o nekaterih načrtih, a
vse je bilo zaman. Do glasovan-
ja o posameznih načrtih ni pri-
šlo, ker poslanci niso hoteli po-
kazati svoje nenaklonjenosti za-
na poslancev ni hotela javno po-
kazati svoje naklonjenosti za-
konodajni, ki bi koristila revne-
mu ljudstvu.

To je ponovni dokaz, da delav-
stvo ne more pričakovati pomoči
in rešitve od zastopnikov ka-
pitalističnih strank. Delavstvo bo
izvajalo svoje zahteve le, ka-
dar se organizira, da bo zastop-
pano po svoji stranki in postavodaj-
dah.

Zaslugek in razmere delavcev
v nekaterih industrijah so pod
vsako kritiko. V prvi vrsti je
industrija mehkega premoga in
pa oblačilna industrija. Kako ba-
roni premoga izkoriščajo rudar-
je, ne bom opisoval, ker se o tem
večkrat razpravlja v Prosveti.
Ljudstvo na splošno pa ni zna-
no, kako se godi delavcem v ob-
lačilni industriji. Ta in slične
male industrije so se zelo razvi-
le v Pennsylvaniji po vojni do-
bi. Pennsylvanija je znana kot
središče težkih industrij, napor-
nega in nevarnega dela, kjer ni
prostora za ženske in otroke. Ker
so se radi vojne industrijske raz-
mere zelo spremenile, prav tako
položaj delavstva, so pričele tr-
govske zbornice in mestne vlade
oglaševati svoja mesta kot "ide-
alne" kraje za lahke in male in-
dustrije. Z besedo "idealne" so
tolmačili veliko število cenenih
in neorganiziranih delavcev. To
je bil vzrok, da so se male in-
dustrije pričele razvijati v raz-
ličnih malih mestih premogov-
ne in jeklarke industrije. Ker
so bili delavci neorganizirani, so
jih lastniki tovarn lahko izko-
riščali.

Zaslugek teh delavcev za 50 do
60 ur dela na teden znaša le par
dolarjev, nekateri pa sploh ne
dobijo niti dolarja. Take razme-
re pa silijo delavce na odpor, kar
je naravno. Letos je prišlo v več
krajih do stavke, naka je go-
verner Pinchot odredil preiska-
vo položaja v takozvanih znoj-
nih delavnicah. Njegova sopro-
ga je celo pomagala stavkarjem
pri piketiranju in vodje republi-
kanske stranke so jo kritizirali,
ker je imela na sebi rdečkasto ob-
leko.

Če je kje potrebno, da se de-
lavstvo organizira strokovno in
politično, je to potrebno v Penn-
sylvaniji. V nobeni drugi državi
ameriške Unije ni kapitalizem
tako brezobziren, tako brutalen
in sebičen kot v Pennsylvaniji.
Kdorkoli se mu ne pokori, ga
skuša ugonobiti na eden ali dru-
gi način.

Governer Pinchot in njegova
žena simpatizirata z mezdni-
mi sužnji in radi tega sta oba ve-
dno kritizirana tako od republi-
kancev kot demokratov, ki so o-
boji hlapec kapitalizma. S tem ne
maram peti hvalje Pinchotu, tem-
več omenjam to kot fakt. Če se
bo delavstvo pričelo organizira-
ti kot priporočila deklaracija, ki

strani je bil Cankar in za koga
je sskal svoje krepko pero večji-
del svojega intelektualnega živ-
ljenja. Enajsti zvezek Cankarje-
vih zbranih spisov je doela so-
cialističen!

Trditve, da je Ivan Cankar
pripadal "vsem in nobenemu",
je zavajalna in smešna.

jo je osvojil kontinentalni kon-
gres, bo Pinchot pazil, da se dr-
žavna policija ne bo izrabljala
proti delavcem.

Med delavci je treba malo več
zaupanja v svoje lastne organi-
zacije, malo več življenja in ak-
tivnosti za izboljšanje svojega
položaja, pa bo prišla rešitev.
Dokler delavstvo tega ne poka-
že, ne more pričakovati boljših
razmer, kajti kapitalisti so pre-
prižani, da se nam dobro godi, da
smo zadovoljni s položajem ka-
kršen je, ker vse tako mirno in
zadovoljno prenašamo. Zaradi
tega nas imajo radi in so celo po-
nosni na nas bedake.

Delavstvo v lepi Pennsylvaniji
si mora organizirati na indu-
strijskem in političnem polju.
Mogoče se bo kdo začudil, ker
sem zapisal "lepi", ker je Penn-
sylvanija poznana zaradi svoje
premogovne in jeklarke indu-
strije kot grd, zaprašen in z di-
mom preprežen kraj. To velja
res za tiste kraje, kjer se naha-
ja ta industrija, po svoji nara-
vni legi je pa Pennsylvanija e-
na najlepših krajev v vsej Uniji.
Kdor tega ne verjame, naj se
poda z avtomobilom na pot in
opazil bo vsepolno lepih dolin in
hribov, med katerimi žubore po-
toki. — Frank Podboy.

A. D. in njen poročevalec

(Ker je prišlo pri sestavi petkove
izdaje lista do zmošnjave Barbičeve-
ga dopisa, ga ponovno priobčujemo.
— Ured.)

Cleveland, Ohio. — Ameriška
Domovina je naznanila, da po-
silje posebnega poročevalca v
Chicago na X. konvencijo SNPJ.
O tem se izraža Enakopravnost,
da bo tako dobro došel kot pes
v cerkev. Pirc utemeljuje, da
ima SNPJ 6,000 članov v Cleve-
landu. Res bo menda toliko.
Če bi imela Prosveta 5,000 na-
ročnikov v Clevelandu, ne bi
bilo treba poročevalca A. D., da
bi poročal članom SNPJ v Cleve-
landu, kaj se godi na kon-
venciji njih organizacije.

Neki član je argumentiral na
seji društva V boj, da bi bilo
treba več agitacije za dnevnik
Prosveto, sam pa da ni naroč-
nik in da ga ni sram. Mi pa
pravimo, da bi moral biti vsak
član agitator in tudi naročnik.
Tako bi moral ta član najprej
sam zase agitirati, da se bo (ali
ne) naročil.

Nisem proti poročevalcem, pa-
če so tudi od nasprotnih listov.
Ampak delegacija si naj za-
pomni, da menda za Radnikom
ni lista, ki bi toliko udriljal
po SNPJ in Prosveti kot ta u-
mazan listič, ki je oglašal za
skoke v času New York Central
štrajka l. 1922. Pa se še do-
bijo člani, ki so naročniki in
dajejo dopise temu lističu in
celo napadajo svoje brate v
njem kot dopisniki. Zdi se nam-
pa, da bo igral vlogo kot nekoč
Chas. Novak, alias Bartulović.
Poročevalec A. D. bo zastopal
demokrate in zmznjeno banko.
No pa delegacija SNPJ je do-
bro podkovana in zakulisniki in
lobisti bodo malo opravili pri
njej. — Frank Barbič.

Zahvala

Chicago, Ill. — Podpisani John
Matte, bivši član SNPJ, sem bil
zadnja tri leta brez dela, torej
brez vsakih denarnih sredstev.
V starem kraju, Gorici vas pri
Ribnici, imam ženo in dva sino-
va. Razumljivo, da sem želel i-
ti v staro domovino za vedno.
Napravi sem prošnjo pri jugo-
slovanskem konzulatu za prosto
vožnjo. Prošnja je bila usluha-
na pod pogojem, da pridem na
svoje stroške v New York in da
imam na rokah najmanj \$20.00
za vožnjo in druge stroške v E-
vropi. Druga mi ni kazalo, kot
obrniti se do dobrosrčnih roka-
kov za pomoč. Ni bilo zastoj.

Darovali so: \$2.00 John Stare;
\$1.50 Frank Grbl; po \$1.00: mr.
in mrs. Joe Kravčar, Anton Wen-
cel, Joe Kukman, Fred A. Vider,
Karol Kapelj, William Rus, An-
ton Mandel, rev. Aleksander U-
rankar, Anton Zobec, dr. John
Zavertnik, F. Kristan, John Mi-
helich, Joseph Pucel in društvo
Slavija št. 1, SNPJ. Po \$0.50: John
Terselich, Kukman Bros., Math
Kremesec, John Zefran, Joseph
Zupancich, Vincent Cankar, Ja-
cob Novak, A. M. Praust, John
Modern, S. M. Tisot, Max Nad-
rach, Andrew Glavach in Frank

Zumer. Po \$0.50: John Jerich,
Jos. Beyčič, Leo Jurkovec, Joseph
Fiket, Frank Rakovich, M. G.
Kuhel, Reed in Joseph Stefane.

Vsem skupaj lepa hvala. Mr.
in mrs. Joe Kravčar sta mi dala
tudi brezplačno stanovanje in
hrano zadnji teden mojega biva-
nja v Ameriki, slovenski krojač
John Fabian mi je brezplačno o-
čistil, popravlil in polikal obleko,
Math Arbanas, fotograf, mi je
tudi brezplačno napravil slike na
potni list. Vsem tem lepa hvala!

Lepo zahvalo izrekam John
Gottlieb, slovenskemu notarju
in cvetličarju, ki se je potrudil,
da sem dobil brezplačno potni
list, parobrodno karto in, kar
mi je končno omogočilo odpo-
tovati, tudi brezplačno vožnjo po
Nickel Plate železnici. Vse to je
vzelo veliko potov in zamude ča-
sa, toda on je vse to naredil po-
polnoma brezplačno. Veleb tega
si štejem v dolžnost, da ga pri-
poročam vsem Slovincem v Chi-
cagu in okolici kot zmožnega
poštenega in zanesljivega notar-
ja in cvetličarja.

Končno vsem skupaj še enkrat
najlepša zahvala. Lepa hvala
tudi uredništvu tega lista za pri-
občitev teh vrstic.

John Matte.

Domač drobiž

Pasivni član umri

Chicago. — Zadnji petek je u-
mrl John Bervar, star 53 let in
doma od Vač pri Litiji. Bil je
pasivni član društva št. 47 SNPJ
v Springfieldu, odkoder je
pred kratkim prišel v Chicago
za delom. Umrl je za vnetjem
slepica.

Detroitski delavski dom

Detroit. — V prid del. domu
bo vesela s tombolo dne 30.
maja, na spominski dan, začel
tek ob treh popoldne. Lepi in
bogati dobutki. To bo zadnja za-
bava v domu v tej sezoni.

Smart pionirja

Leadville, Colo. — Tu je u-
mrl Jernej Škraba, star 76 let
in doma iz Tomišlja pri Ljubl-
jani. V Ameriki je bil 40 let
in tu zapuščal sina in hčer, v
starem kraju pa ženo in še eno
hčer.

Umrla v starem kraju

Lorain, O. — Josephine Eisen-
hart je dobila vest iz starega
kraja, da je v Begunjah na No-
trajnskem umrla njena mati
Uršula Petrič, po domače Be-
brova mama, stara 73 let.

Društva propadajo v Kanadi

Cleveland. — Glasilo KSKJ
poroča, da so štiri društva te
jednote v Kanadi prenehala s
poslovanjem v zadnjih par me-
secih.

V zapor zaradi psa

Pittsburgh, Pa. — Frank Se-
čan je rajši odšel v zapor, ka-
kor da bi ubil svojega psa, ki
je ugriznil nekega dečka. Sod-
nik je odredil, da Sečan plača
zdravniški račun \$50 za dečka
in se iznebi psa ali pa gre za šest
mesecev v zapor.

Avstrijski zlati križec na prodaj

Chicago. — Neki Anton Fa-
lešič, 3111 S. Wells st., se je o-
brnil na list "Daily Times," naj
mu pomaga dobiti kupca za zla-
ti križec, odlikovanje za juna-
štvo, ki ga je dobil njegov oče
od avstrijskega cesarja po vojni
leta 1849 z Italijo. Falešič je
star in bolan in upa, da bi dobil
kak dolar za to starino.

Se eden član umri

Forest City, Pa. — Umrl je
Kar Rataic, star 62 let in doma
iz Zavrata pri Krškem. V A-
meriki je bil 30 let in tu zapu-
ščal brata in sestro, v starem kra-
ju pa še enega brata. Žena mu
je umrla pred 15 leti. Bil je član
društva št. 124 SNPJ in pokop-
pan je bil civilno na društve-
nem pokopališču v Uniondalu.

Bolniška postelja

Milwaukee. — Zadnje dni so
bili operirani v bolnišnici St.
Mary's: Frank Herza, Rose
Jekel in Victoria Veranik. Vse
tri je operiral slovenski zdrav-
nik dr. Malenšek.

Poroka

Milwaukee. — Poročila sta se
Jos. A. Pizar in Helena Kastig-
gar. Zenin je Čeh, nevesta pa
Slovenka, oba rojena tu.

Stvari za konvencijo

Pojasnilo federacije

Milwaukee, Wis. — Ker je o-
krožnica, razposlana po bratu
Shniderju, napravila na delega-
te napačen in za milwausko fe-
deracijo neprijeten utis, priob-
čujemo izveček iz zapisnika o-
krožne seje milwauske federacije,
na kateri je bila dotična okrožni-
ca predložena v odobritev.

Dotični izveček iz zapisnika
se glasi: Brat Shnider predloži
okrožnico, katero namerava raz-
poslati na delegate prihodnje
konvencije SNPJ. V okrožnici
navaja svoje kvalifikacije in dru-
ge podatke kot aspirant za služ-
bo v glavnem uradu jednote.

Po čitanju okrožnice apelira
brat Shnider na navzoče delega-
te, da bi okrožnico podpisali, na
federacijo pa, da jo odobri, in
s tem torej tudi njegovo kandida-
turo za uradno službo.

Brat Fr. Zajec, kot delegat
društva št. 16, povdarja, da bi
čak korak bratu Shniderju mno-
go več škodoval kot za koristil.
Svetuje mu, da prepusti odločbo
v tem pogledu razsodnosti dele-
gato, kateri bodo tekom kon-
vencije gotovo spoznali njegove
spodobnosti in jih upoštevali, o-
ziroma njegovo kandidature pod-
pirali.

V istem smislu govorijo osta-
li trije delegati. Vidmar, kot
predsednik federacije, Demšar in
obširneje v smislu Zajčevih iz-
javaj tudi brat Sostarič.

Brat Shnider vstaja pri svo-
jem apelu, toda navzoči delega-
ti odklonijo osebne podpise v o-
krožnici in odobritev iste iz zgo-
ra navedenih razlogov.

Brat Shnider apelira nato na
federacijo, da ona odobri njego-
vo kandidaturu in prizna nje-
gove kvalifikacije. Po daljši de-
bati, ko se je izprevidelo, da fe-
deracija ni pri volji ugoditi želji
brata Shniderja v zahtevanem
smislu, je bil končno sprejet pre-
dlog, da federacija priznava v o-
krožnici navedene kvalifikacije
omenjenega brata in da predse-
dnik in tajnik federacije podpiše-
ta okrožnico v tem smislu.

Joe Vidmar, predsednik;
Frank Perko, tajnik; Frank
Novak, zapisnikar.

Priporočila delegatom

Pittsburgh, Kans. — Priporo-
čam delegatom, da ohranijo na-
čelno izjavo. Če jo je mogoče iz-
boljšati, da bo bolj odgovarjala
delavskemu interesom, naj kon-
vencija to stori.

Oblika, forma in uprava. Naj
ostane tako kot je, samo točke
glede iniciative in referenduma
naj se izboljša. Odmerjati ni
treba časa, da bodo društva in
gl. odbor lahko predložila in-
ciativo članstvu mesec dni po kon-
venciji, ako je to v soglasju s
pravili. Današnje razmere za-
htevajo spremembo.

Konvencija naj se vrši kot do-
slej, a imeti mora razne odseke.
Delegat za redno konvencijo
naj se voli na podlagi sedanjih
točk, spremeni naj se le toliko,
da kandidata predlagajo federa-
cije, na vsakih 300 članov ene-
ga, volijo jih pa društva. Upo-
števa naj se čitanje in pisanje
angleškega jezika in državljan-
stvo, ker to zahtevajo razmere.

Volitve gl. odbornikov. Kandi-
date se predlaga na konvenciji,
volijo se pa na splošnem glasov-
vanju.

Točka o distriktnih zastopni-
kih naj se črta. Nalogo okrož-
nih zastopnikov naj prevzamejo
federacije, katere bodo lahko de-
lale v prilog članstvu in organi-
zaciji. Federacije naj bi vršile
vse delo, ki ga jim poveri gl. o-
dbor.

Federacije naj bi imele seje
na vse tri ali pa na vsaka dva
meseca, če je to potrebno. Reše-
vale naj bi tudi zamotane zade-
ve krajevnih društev, katere
slednje ne morejo rešiti. Fede-
racije naj bi opozarjale tista
društva, katerih izdatki prese-
gajo dohodke v večmesečnih ura-
dnih poročilih. Imele naj bi
pravico do imenovanja poobla-
ščenca ali preiskovalca v takih
zadevah in do objavljanja imen
takih članov, ki vložijo tožbo pro-
ti organizaciji na sodišču pred-
no se poslužijo enotnih in-
stanc.

Publikacije. Redni publikaci-
ji sta Prosveta in Mladinski list.
Glede Prosvete naj ostane po
starem. Vprašanje obligatnega

dnevnik naj se reši na
nem glasovanju. Volitve
treba nicesar, kajti po-
gov imamo že sedaj po
Stvarne kritike se priob-
čujemo. V tem oziru naj vložijo
pravno za gl. odbornika
in članstvo. Polemika
se odklanja s komentarjem
rednika.

Jednotno premoženje. Je-
ta naj vlaga svoj denar v
ker bo najbolj uveljavljen.
nadaja glede valne gra-
vlog. Gospodarski odseki
združji z upravnim odseki
rešuje o investicijah, ki
sprejeta na zadnji konven-
ci naj se izboljša, da bo bolj
varjala koristim splošnega
stva. Posojila na posvetu
presejajo ene tretjine vsi-
sti.

Plače gl. odbornikov naj
primerne in v soglasju s
skim standardom. To je po-
no v slučaju inflacije.

Konvencija naj razpru-
sodi izgubljenih članov in
nic. Da smo izgubili toliko
nov v tej krizi, je vzrok ka-
listični sistem. Takim, ki so
ralli pustiti jednote ne po-
krivdi, je treba dati pri-
ponovni vstop. Pri tem ne
upoštevati priporočila fed-
v vzhodnih državah in na-
rih posameznih članov. V
s članskimi pravicami naj
poštevajo starostno dobo. V
sveti se mnogo piše, da je
nekaj ukreniti za stare
Konvencija naj izvoli odo-
teri naj spiše resolucije
starostne penzije in bene-
nostnega zavarovanja. Ta
lucije naj se pošlje kongre-
državnim zbornicam. Se
zakonodaja je danes sila
trebna.

Konvencija naj strogo
ruje formacije raznih bla-
prestopke s tem v zvezi na-
nuje. Druge stvari naj reši
razni odseki, katere imajo
vencija. Pravila naj se
krtačijo, kot priporočila
čič. Njegov dopis v Pro-
bil spisan v pravilnem t-
John F. Jan

FRANK STONIČ

Br. Frank Stonič, o čem
ti smo poročali v petki-
vilki Prosvete, je bil v
popoldne pokopan na
narodnem pokopališču,
so ga spremljali člani
društva Sosedje št. 48
člani moškega pevskega
France Prešern, več član-
odbora SNPJ in dolgo vr-
tov s prijatelji in znani-
nika. Pogreb je bil čisti-
vzročni je bilo tudi več
društva Slavija št. 1 SNPJ
tereča član je bil pokojni
čez 25 let.

Gl. odbor SNPJ je po-
krsto lep venec kot so-
telju jednote, čigar ime
stanovnem čarterju, in le-
cene Cankar se je v kratke-
voru poslovil od njega v
jednote. Br. Anton Slabe,
sednik Sosedov, je govoril
menu društva in zbor Pro-
mu je zapel žalostinke.

S Frankom Stoničem
kopali že petega ustanov-
SNPJ, katerih imena so v
notinem čarterju, to je po-
ustanovnih članov. Umrl
Frank Klobučar, Martin
Frank Mladič, Mohor
Frank Stonič. Se so čisti-
Stonič, Martin Potokar,
Verščaj, Jakob Tisot in
Mladič.

Društvo Sosedje št. 48
melo v enem dnevu kar
greba. Predpoldne je bil
pan bivši tajnik John
poldne pa Stonič, oba pre-
na in aktivna člana. Stoni-
bil aktiven do zadnjega
član pripravljalega kon-
odboru in v februarju je
didiral za delegata. Člani
spomin!

Napoveduje prečiščen
pred novim letom
Washington, D. C. —
Shouse, načelnik Kanad-
acije proti prohibiciji, je
dal, da bo v tem letu
število držav glasovalo
poslednjega amandma.

—United Pictures

Trije senatorji, ki vodijo boj za inflacijo, od leve na desno: Key Pittman iz Nevade, Elmer Thomas iz Oklahome in James P. Byrnes iz Južne Karoline.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

— Kdo? Kakšni zločinci?
— Cisto gotovo so bili morilci najeti v Belem gradu. Orožje, ki so ga našli pri njih, je srbskega izvora.

— Kaj pa zdaj? Je vzdihnil Grebene.
— Kaj bo? Je vprašal dacar. Tu imate liberalci svoje Srbe! Tega Avstrija ne bo mirno prenesla. Ta zločin je treba maščevati in enkrat za vselej naučiti Srbijo kulturnih manir. Četudi s puško in mečem!

— Gospod dacar, se je oglasil Hrast, mislim, da ne bo prišlo do vojne. Avstrija ima respekt pred Srbijo. S kakšno lahkoto so zmagali mnogo močnejše Turke in Bolgare, ki so bili nahujskani od Avstrije?

— Gospod, je vzdihnil dacar, ne govorite tako! Prestolonaslednik je bil pravičen človek in vnet katoličan. V tem trenutku ne poznam več Slovencev in Nemcev, ampak samo Avstrijce! Če bo vojna, bodo Slovenci z navdušenjem korakali v Srbijo. Ta zločin ne sme ostati nezakazan!

— Ze prav, tudi jaz ga obsojam, ampak vobče je znano, da je bil Ferdinand velik sovranski Slovanov!

— To ni res! Prestolonaslednik je bil goreč katoličan in je ljubil vse svoje narode...

— Ah, kakšne svoje? Kdo mu jih je neki dal? Tudi vi ste katoličan, čemu toliko sovraštva do Srbov?

— Pazite se, je jezno siknil dacar. Stražmojster si je beležil v svoj notes.

Ko je prišel Justin domov, je dejala Marta:

— Zdi se mi, da se pričinja. Če bo vojna...

— Prava reč, je dejal Justin brezbržno. Tisto peščico Srbov pohrustamo v dveh tednih. Nič ne bo hudega.

Zunaj so se dolgo v noč stali ljudje na cesti. Tiho so se pogovarjali med seboj, tajinstveno, kakor da je prodrla v to tiho domačnost zlo, ki se mu hoče razdiranja in podiranja.

Mladi fantje so korakali po cesti v četverstopih, počej vojaške pesmi.

Justin je zabijal zaboje, mizar pa s krajniki obijal pohištvo. Sklenil je, da se odpelje Ana z vlakom preko Celja, pohištvo pa bodo z vozovi odpeljali v Ljubljano. Ani bo pomagala Marta, z vozniki bo šel Justin sam.

Zvečer pred odhodom je šla Ana skozi vrt na travnik in po stezi, ki jo je stokrat in stokrat prehodila. Poslavljal se je od vsakega grma posebej, od vsakega drevesa, od potoka, ki je zdaj v temi tajinstveno žuborel, od bele cerkvice na Taboru, ki je bila v temi kakor svetla skala, od vseh hribov in gozdov, ki so jo obkrožali. Na brvi je tiho jokala, ko je v mislih preljubila vse lepe noči. V gozdu so drevesa skrivnostno šepetala, lahen vetrič se je obešal na veje. In ko je na jasi, ki je odprla pogled na njen dom, obstala, se je prišla za srce in naslonila na drevo. Skozi jasno noč so se videli obrisi bele hiše. Dvoje oken je bilo razsvetljenih: spodnje v kuhinji in zgornje, ki je bilo njeno.

— Zbogom! je klicala vase in stezala roke. Zadaž za hišo so se dvigale v noč črne sence. To je ožgano stebrovje žage.

Potem se je vrnila. Zjutraj sta se z Marto odpeljali.

Dva voza s pohištvo in zaboji se počasi pehata v klanec. Voznika hodita ob konjih in vzdikata:

— Hijo, hijo!

Na zadnjem vozu sedi Justin. Veselo se smeje, ko misli na bodočnost. Vasi spodaj so majhne in bele, kakor bi otroci polagali svetle kamenčke v doline in hribe. Mirno in pokojno leži zemlja v jutrnjem solncu in posejana je z žitom in gozdi. Kmetje na polju se sklanjajo k tlom in vsepovsod zori delo tisočih žuljavih rok, ki so se spomlad zarile v to črno prst.

Zgoraj na Trojanskem klancu, ko se na levo stran razprostre pogled v široko globino, rižasto poslikano s travniki, gozdi in njivami, ga mogočnost te od solca obsejane pokrajine prevzame, pogled se mu zapiči v tisoč dni naprej, občutek velikega zadovoljstva ga zajema, ko premišljuje:

— Bil je že skrajni čas, da sem pobegnili iz tega zapuščenega gnezda!

Pozabil je na vse težke in grde trenutke, govori si ter maha z roko, kakor bi hotel v zrak zapisati svojo misel.

— V mestu, da! Tam se bo trgovalo! Ne tako kakor s temi bajtarji, ki jih moraš za vsak sold celo uro pestiti.

Na njivi, ob cesti, je sedel kmet s svojo ženo, ki mu je prinesla južino. Ko je zagledal tujca visoko na vozu, se vzpel na komolec in zaklical:

— Čujte, vi, ali bo res vojna?

Justin je pogledal navzdol.

— Vojna? Nič ne vem. Kaj me briga!

Vojna...

Saj res. Vse te dni so govorili o tej stvari.

No, danes se ne zmeni za to.

Vojna? K vragu!

Zasenčil je oči in se potopil s pogledom v daljavo.

Solnce.

Travniki in gozdi.

Kmetje na polju.

Pokoj in mir vladata na zemlji.

V Domžalah so vihrale zastave s streh.

Ljudje so bili na cesti, kakor da so privreli od slavnostne maše. Justin se je začudeno oziral okoli sebe.

Skočil je z voza in se preril skozi gnečo k lepaku, pritrjenem na zid neke hiše:

— Mobilizacija!

Skočil je k prvemu vozniku in zakričal:

— Poženi! Vojna je!

Sedel je na voz in čudne, nevidne roke so mu stiskale srce. V glavi mu je razbijal do sedaj neznan krik, ki se je kakor krvav blisk razletel čez pokrajino:

Vojna!

DRUGI DEL

1

Adam gre na postajo.

S težavo si dela pot skozi množico, ki se zaganja v mesto. Hodi po Dunajski cesti čez železniški prehod, zavije na levo, povsod je mnogo ljudstva. Vsi ljudje so nervozni, hite, kar teko. Na ovinku je za hip obstal in se zagledal po široki cesti, ki je bila vse do pošte zadelana in valujoča, kakor da so iz vseh delov dežele prihitali ljudje v to mesto, ki togotno in zamolklo hrope in se davi, požirajoč vse te ti-soče.

S streh se vijo zastave. Solnce je že zašlo. Soparen, vroč večer nastaja. Zastave viso leno, črnorumen, v vseh cerkvah zvone z vsemi zvonovi, iz stranskih ulic doni pesem.

— Tak vojna je! reče v Adama venomer.

Vojna! Vojna! Vojna!

To potrjujejo možje s kovčgi na ramah in rožami za klobuki.

(Dalje prihodnjik.)

čil sem vas, kako se konji kupujejo. Nič ne bom računal. Na zdravje!

Z ledeno mrzlimi prati sem zili žganje v suhi golt. Poplahnil ga s kislico. O, glej! V glavi se je zasvetilo. Zdani se je. Počasi. Pa hitreje. Vse hitreje. Kakor izza daljnih visokih gora. Nekakšno bleščeče okno se je v možganih odpiralo na stečaj. Resničnost in resnica sta potrkala na otopeno čelo. "Se enkrat, Andrej!" sem se napol iztreznjen vrgel na noge. "Tako! — Rude! Zbudi se! Vstani!" sem stresel brata za vrat. "Rude, vstani!"

"A? je vzdihnil Rude. "Postavi, smravec!"

"Je že postavljano! Kar vrzi-te!" se je regljal Andrej in tudi sebi napolnil drugo šilce. "Bo-va oba naenkrat? Ho-o-ruk! Spet vseh devet!"

"Hudiča!" je momljal Rude. "Goljufate!"

"O ne! Cisto nič! Poštena roba je to. Naravna slivovka. Sam sem jo žgal. Na zdravje, Rude!"

Rude je zaprtih vek posegel za kozarekom. Spavaje ga je pritresel od ust. Zaletelo se mu je, da je ves zaripel v obraz. "Vo-de!"

"Na!" sem mu porinil čašo z vodo v pest. "Tu imaš! Pij! Pa domov!"

"Domov! Nikoli! Kje je Vencelj? Čez pol ure, ko bo partija končana — naj zapre-že —"

"Strelna božja, strezni se! Stajaj se! Rude!"

"Sto kron — Ve-velja —"

Nazaj na mizo je položil roke. Nagnil glavo nad sklenjene dlani in se sladko zažgal v pijano spanje pijanega človeka.

Tako preprosta je bila naša povest. Tako navadna in vsakdanja kakor mnogo drugih iz tistih blaznih povojnih dni. Drugačna niti ni mogla biti. Greh bi se bil storil ali čudež, če se ne bi bila spletla in razvila in končala tako, kakor se je.

Občinski Janez je razglasil v nedeljo po prvi maši pod trško lipo, da se bo v četrtek dopoldne ob desetih vršila v Starem trgu prodaja vojaških konj, ki so jih pustile za seboj soške armade. Janez je bral in objavljal svoje oklice samo — poudarjeno bodi — samo ob nedeljah zjutraj. Čez teden jih po vaši razbodbati ni mogel, ker se je na občinskem bobnu raztrgala koža ali kaj. Trobente za take poše občina ni imela na razpolago, lajne tudi ne. In če bi jih bila tudi imela, lajno in trobento, se jih Janez ne bi smel posluževati. Nikakor ne. Iz povsem enostavnih razlogov ne. Če bi bil namreč Janez med tednom zatrobil na vasi, bi bili ljudje izleteli na ulice gledat, kje gori. Doma požara ne bi bilo in bi se bili gotovo razbežali po sosednih vaseh, če se ni morda tam naredila nesreča. In bi bil Janez zastoj vznemirjal celo požarno brambo in storil tako mnogo škode. Če bi se bil Janez z lajno pojavil na cesti, bi ga bile ženske napodile z burkljami. Beračev pri nas ne trpe. Da naj bi bil Janez kričal kakor črednik in z vpitjem zganjal ljudi iz hiš na poslušnost in posluh? Bi bila rekla in ustanovila soseska: "Občinski Janez je znorel!" in bi ga bili zvezali in poslali na Studenec.

V terek je bila — tisti terek po tisti nedelji — ona prodaja v starem trgu preklicana in odložena za druge lepše dni. Mi štirje konjarji nismo vedeli tega. Na licu mesta pri Levinčniku so nam razložili. In nas je Levinčnikov ata gostoljubno povabil z dvorišča najprej v sobo na tečen golaž, khrke žemljice in ravnokar nastavljen pivo. Za pivom, ker se je bilo vreme za res zvedrilo in segrelo, kakor je bil Vencelj obetal Rude, še na kegljišče. "Samo eno partijo. Nekaj gospode je že tam —"

Smo ubogali in smo šli. Vsi trije. In sva se z bratom pridružil kegljavcem. Vencelj je od-bil.

Ena partija! Prva partija — Razlika: dve kroni.

"Partija je dolgočasna," je predlagal domač starološki gosposod Napolgosposod. "Ne bi rajši kaj drugega? Postavim: za pet kron lučaj na prvega. Ali

na kmeta. Na katerikoli keglj hočete!"

"Dajmo!" so pritrdili gosposdije — napolgosposdije. "Samo če sta gospoda zadovoljna —"

"Zakaj ne?" sva se vdala z Rudolfom. Lahko rečem: se precej razumem na krogltje, kegljišče in keglje. In na fanta, ki postavlja, tudi.

Smo začeli. Je šlo. Dobro. Po deset in dvajset kron lučaj še bolje. Pri petdesetih sva bila z Rudolfom v ognju.

"Devetsto kron je čistega. Za ceho, kolikor znaša, sem odbil," sem zašepetal bratu med dvema vrčkoma piva.

"Kaj bi se toliko nalivali s pivom," je rekel starološki gosposod. "Po čaju z rumom udarimo. Hladiti je pričelo. Izvolita gospoda tudi? Jaz plačam!"

"Ne bi bilo napačno," je sprejel Rude.

"Ne branim se! Hvala! Drugo rundo naročim jaz —" sem se odzval —

Od enajstih do dveh. — Od dveh do šestih. — pri svetilkah še od šestih do osmih. Kroglo so ropotale. Kegljji padali. Metali se bankovci. Kuhali se in žrili čaji. Čaji z rumom. — Vraga — Rum s čaji. — Hladile se razpaljene glave in s pobarvanim, verjetno celo s čistim špiritom prenapolnjeni želodci z vsebino pivskih steklenic na bataljone. — Metali so se bankovci. — Majhni. — Veliki. — Barve vsake sorte. — Do osmih zvečer. — Ko je pijani Vencelj zapovedal kratko in odločno:

"Konec, fanta! Zapreženo je že od petih. Ne čakam!"

Do osmih zvečer. — Ko naju je pijan Vencelj s pomočjo ljubezničnega Levinčnika naložil na samec. — In pognal na belo cesto v jasno noč.

"Konec! Konec, Rude! — Za vse so naju obrali! — Za vse!" sem pijano jokal na vozu in objemal brata. "Sto kron nama je ostalo. — Od treh — z dobičkom skoraj štirih tisočakov — samo sto kron. — Vse sva izgubila. — Rude! — Kaj sedaj?"

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta eden, dva ali tri člane in eno družino in to enega mesečnega naročnika. List Prosveta stane za vse člane, za člane ali družino eno letno naročnino. Ker pa člane še plačajo pri anketah 12,50 se jim to prišteje k naročnini. Mi prišteljemo enega, dva ali tri ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni vroča, reči, da je drag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vsa lastnina in je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad štiral list vsak dan. Torej prilika, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena leta Prosveta: Za člane: 4.000. Za družino: 4.000. Za člane in družino: 8.000.

1 tednik in 4.00
2 tednika in 8.00
3 tednika in 12.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebne vrate denarja in Order v plačilo in si naročite Prosveta, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnile: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročil Prosveta, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vso listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvu datum za to vso naročnino.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta vate 1.

Ime Čl. družine

Naslov Čl. družine

Ime Čl. družine

Ime Čl. družine

Mesto Družina

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Nov naročnik Star naročnik

Janko J. Srimšek:

KONJARJI

(Nadaljevanje in konec.)

"Slabo vreme in slab dan smo izbrali," je godrnjal Trebčev Vencelj, zakotn in star soldaški plašč in je nevoljno stopical okrog težkega samca in konj. "Najrajši bi obrnil in pognal nazaj v hlev!"

"Slab začetek — dober konec!" je tolažil Rude in se popel na voz. "Nič ne maraj, Vencelj! Zvečer ga stresemo pri Zumrovih pet litrov. No sedaj pot pod noge. Šest je. Do Starega trga je tri ure. Kaj se ti obiraš kakor mokra kavka v vreči?" je vrgel meni. "Imaš vse s seboj?"

"Imam. — Vencelj, počni v imenu božjem!"

Vencelj je čemerno pripovedoval, kako je večer še daleč, ampak Rude objubi, da na Bloški polici toliko ustavimo, da si bodo konji oddahnili in bi najdemo mokrote, ki bo prijetnejša od deševnice. "Raztrgalo se bo in prenehalo," se je ozrl na nebo. "Se solca dobimo, preden bomo nad Žirovnico. Cisto gotovo, pravim —"

Tešnje smo pritegnili debele odeje okrog nog in jih podvili pod sedale. Spustili krajevce na klobukih. Bič je tlesnil po konjskih rebrih. Kobilici sta potegnili in vseh šest: mrhi, samec Vencelja in naju dva z bra-

tom je vzel predpomladno jutro —

Točno ob devetih dopoldne se je voziček ustavil v Starem trgu pred gostilno, kjer se je — po oklicu občinskega Janeza — morala vršiti konjska dražba.

"Prekleti mački! Vá-šč! Vá-šč! Ali ne greste? Kam vas vrag nosi ravno pod tistole klop in mizo. Dajte jima mir! Kaj ne vidite, da sta oba trudna in bolna? — Vá-šč!"

V petek zjutraj je Zgončev Andrej, gostilničar, z brezovo metlo rogovolil po veliki pivski sobi okrog peči, pod mizami, pod stoli. Zgončeva mama je stala v kuhinjskih vratih, natakarcica Ivanka je alonela na velikih, onih na hodnik. In val trije so od smeha jokali.

"Nehaj! Prosim te, Andrej, nehaj! Mrena mi poči v trebuhu. Glava me boli. — Prosim te —"

"Gospodar, dosti je! Gospodar!" je hilpala Ivanka.

"Vá-šč!" je gospodar še bolj raztegnil in loputnil po okrogli mizi v kotu. "O-o! Dobro jutro — računajmo — gos-poda! Dober dan, konjarji! Ne zamerita! Mačka bi, računajmo — rad pregnal — Sem vaju vznemirjal? Prebudil? Ne jezita se! Devet je minilo. Bi ostala, računajmo —"

Rude, glavo zložena na prekrizanih rokah, je hripavo zaprosil: "Vode!", se zravnal s

pleči, omahnil vznak na zid za seboj: "Go-o-ri!" in smrčal dalje.

"Tako, takoj! Ivanka, poklici hlapca. Poln škaf naj prinese z vodnjaka. Sveže. In z nogami naj natlači, da ne bi zmanjkalo. Zvrhano mero reci!" je Andrej mokrih lic zapovedal v kričih se zvijajoči natakarcici.

Poribal sem oči, premaknil se na sedežu in zaječal: "Čaja s citrono mi dajte! In steklenico piva —"

"Da! Veliki lonec pristavi, stara! Pivo lahko takoj zlijesh v čaj. Najprej vroče, za vročim hladno — ne velja. Se obisti bi si — računajmo — prehladil. Vse skupaj naenkrat! Podrobljeno!"

"Kaj je, Andrej? Vi ste?" sem se razgledal po izbi. Doma smo?"

"Planka! — Ho-o! — Vseh devet! Vseh devet! je v arcu menil Rude.

"Že od anoci. Od polnoči!" je odgovoril Andrej. "Vencelj vaju je zložil. Naš Tone je pomagal. Sem dejal, da ste si val trije polomili roke in noge. Taki ste bili. Prave vinske brente." Iz omare je vzel zelenko z Iganjico in tri šilce. Natočil dve čaši kisle vode. "Menda se ne boste branili. V pajdaški izpijemo vsaki eno na srečen likof. Ne bo škodilo. Računajmo — na zdravje naše in konjske — No, ne boste? Prijatelji smo. U-

"Vseh devet —!" se je zaletaval Rude v odgovor. devet. — Za tri sto. — Ška smrt? — Za tri sto. lučaju. — Vseh devet —"

V soboto popoldne smo terjo in Francom ostali hinji sami. Oče je bil v Oni drugi so se razbežali na svojo stran. Gostelj ku na tri četrtine, Rude letovim na kegljišče. Da pri Kopitarju marjal.

"Tako torej! Toliko pela, se ubijala in stihala vse načine, da prihrani grošev. Vi pa — takoj pokazala z rokami —"

"Mati je bridko. Brez misli. Brez sleherni risti skozi okno v blato, vajo drugi za moje žanje. Jaz sirota, nesrečna!"

Zasmejal sem se na brezsrčno in zaklet, kakor grobar, ko v pozimski de lje jama in je zemlja m trda. V grlu je vstajalo klo nekaj grenkega, grob obraz se je pačil v krog gibnosti. "Mama, ne! Mama! Sreče ni bilo. T vam povrnemo, mama. ti nikar —!"

"Lepo si povedal. Sreči imeli, mama. Mene so ganili za goldinar. Am zato? Bom drugega za se ne žalostite, mama. vam vse. Pošteno in vam vse vrnemo, mama, droval Francek in slast mleko iz velike skodelice.

AFORIZMI

Človek je popolnoma navadno je takrat, ko se da mu je iskrenost v pri-

Kjer se sklicujejo na tam ni treba argumenta.

Vsaka definicija je pol ljava v toliko, da je vala mejo.

Agitirajte za Prosveto

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškim, češkem, nemškem, angleškem jeziku in